View the original article

فراتر از خبر

چگونه تضعیف فرهنگ غذایی ایرانیان سلامت جامعه را تهدید کرده است؟

رادیو فردا

۰۳/آذر/۱۴۰۵

در حالی که گرانی مواد غذایی، دشواری تأمین دارو و پیامدهای روانی جنگ، نظام سلامت ایران را با چالش‌های فزاینده‌ای روبه‌رو کرده، یک مقام وزارت بهداشت از سیر صعودی بیماری‌های غیرواگیر خبر داده است.

دلایل افزایش چنین بیماری‌هایی چیست؟ «فرهنگ غذایی» ایرانیان در این زمینه چه نقشی دارد؟ و همچنین وضعیت کنونی دارویی کشور چه تاثیری بر نظام سلامت دارد؟

شیب افزایش بیماری‌های غیرواگیر در ایران

احمد اسماعیل‌زاده، مدیرکل دفتر بهبود تغذیه جامعه وزارت بهداشت، اعلام کرده که ایران با شیب افزایش بیماری‌های غیرواگیر مواجه است؛ بیماری‌هایی همچون دیابت که ماهیتی چندعاملی دارند و

حتی با کنترل عوامل تغذیه‌ای نیز نمی‌توان کاهش روند ابتلا به آن‌ها را تضمین کرد.

اسماعیل‌زاده به خبرگزاری ایسنا گفت که بیماری‌های غیرواگیر بار عمده بیماری‌های جامعه را به خود اختصاص داده‌اند و عواملی مانند کم‌تحرکی، اختلال در خواب و استرس نیز در بروز این بیماری‌ها نقش دارند. او به عنوان نمونه به شیوع اضافه‌وزن و چاقی در میان ایرانیان اشاره کرد و افزود هنگامی که چاقی در جامعه افزایش می‌یابد، به طور طبیعی دیابت، سرطان‌ها و بیماری‌های قلبی-عروقی نیز بیشتر می‌شوند.

حسن نایب‌هاشم، پزشک و فعال حقوق بشر در اتریش، در گفت‌وگو با رادیو فردا در این زمینه می‌گوید: «زمانی که من جوان بودم و مسئولیت بهداشت را در یکی از استان‌ها بر عهده داشتم، بیماری‌های غیرواگیر سهم چندانی در میان عوامل مرگ‌ومیر نداشتند و بیماری‌های واگیر بیشتر مطرح بودند. به همین دلیل، بخش عمده بودجه وزارت بهداشت نیز به این حوزه اختصاص پیدا می‌کرد، اما اکنون عملاً با وضعیت متفاوتی روبه‌رو هستیم».

به گفتهٔ این پزشک، اکنون مجموع این بیماری‌ها، یعنی دیابت، فشار خون و بیماری‌های قلبی-عروقی، عامل ۸۰ درصد مرگ‌ومیرها در ایران هستند.

بیشتر در این باره:

هزینه سبد غذایی خانواده چهارنفره در ایران از کل دستمزد یک حداقل‌بگیر بیشتر شد

چرا «فرهنگ غذایی» ایران آسیب دیده است؟

مدیرکل دفتر بهبود تغذیه جامعه وزارت بهداشت، به نقش «فرهنگ غذایی» در رشد بیماری‌های غیرواگیر اشاره کرد و گفت اصلاح چنین فرهنگی به سادگی ممکن نیست و نیازمند زمان است. همچنین به گفتهٔ او، سبک زندگی مردم به ویژه در شهرهای بزرگ تغییر کرده و به همین دلیل، بسیاری از افراد زمان کافی برای تحرک ندارند.

این اظهارات در حالی است که به دلیل جنگ و پیامدهای آن، مشکلات اقتصادی در ایران از جمله افزایش قیمت مواد غذایی تشدید شده و امکان دسترسی بخش‌هایی از جامعه به یک رژیم غذایی متنوع و سالم را محدود کرده است. در چنین شرایطی، گرانی مواد غذایی صرفا مسئله‌ای اقتصادی نیست و می‌تواند پیامدهای بلندمدتی برای سلامت عمومی داشته باشد.

بر اساس گزارش‌هایی که در ماه‌های اخیر منتشر شده، مصرف انواع پروتئین و لبنیات به دلیل گرانی‌ها در ایران کاهش یافته و تهیه غذاهای ساده‌ای همچون املت هم دشوار شده است. به عنوان نمونه، اوایل مهرماه فدراسیون طیور ایران اعلام کرد با وجود اختصاص کالابرگ به مرغ، مصرف این مادهٔ پروتئینی در سال جاری «بین ۲۵ تا ۳۰ درصد» کاهش یافته است.

نایب‌هاشم به رادیو فردا می‌گوید: «گرانی مواد غذایی باعث می‌شود افراد بیشتر به مصرف مواد غذایی ارزان‌قیمت اما آسیب‌رسان روی بیاورند؛ برای مثال، مصرف بیشتر نان، برنج، قند و چربی‌های ناسالم که نسبتاً ارزان‌تر هستند، جایگزین مصرف پروتئین، لبنیات، میوه و سبزیجات می‌شود؛ موادی که در همه کشورهای دنیا قیمت بالاتری دارند. این وضعیت باعث می‌شود با مشکل اضافه‌وزن و چاقی در کشور مواجه شویم».

او می‌افزاید: «وقتی از تغذیه ناسالم صحبت می‌کنیم، باید به‌طور مشخص به مصرف بیش از حد مواد کربوهیدراتی اشاره کنیم که می‌تواند زمینهٔ ابتلا به دیابت یا بیماری قند را فراهم کند. غذاهای ناسالم حاوی نمک زیاد نیز می‌توانند فشار خون را افزایش دهند. مصرف چربی‌های ناسالم، به‌ویژه چربی‌های حیوانی، در کنار کم‌تحرکی و آلودگی هوا، مشکلات عروقی را تشدید می‌کند و احتمال سکته قلبی و مغزی را افزایش می‌دهد».

به گفتهٔ این پزشک، در حال حاضر، حدود ۵۰ تا ۵۵ درصد مردم ایران با این مسئله روبه‌رو هستند و اگر این وضعیت ادامه پیدا کند، این رقم می‌تواند افزایش یابد و به ۷۰ درصد برسد و چنین روندی عاملی برای جهش بیماری‌های غیرواگیر خواهد بود.

بیشتر در این باره:

وقتی داروخانه می‌گوید «نداریم»، بازار سیاه قیمت می‌دهد

نقش بحران کمبود دارو

علاوه بر مشکلات غذایی، کمبود دارو نیز بحران سلامت را افزایش داده است.

مهدی پیرصالحی، معاون وزیر و رئیس سازمان غذا و دارو، از دشواری‌های انتقال برخی داروهای خاص به کشور خبر داده و به رسانه های ایران گفته که محدودیت‌های حمل‌ونقل بین‌المللی همچنان انتقال برخی محموله‌های دارویی را با مشکل مواجه کرده است.

پیرصالحی به تازگی به رسانه‌های ایران گفته است: «در برخی موارد امکان انتقال محموله‌ها از طریق کشورهای واسطه وجود ندارد و این موضوع مستلزم دریافت مجوزهای بین‌المللی خاص است».

آقای نایب هاشم در پاسخ به این پرسش که با توجه به این شرایط، آیا ایران با خطر شکل‌گیری یک بحران گسترده‌تر در سلامت عمومی روبه‌رو است، می‌گوید: «بدون شک، افزایش بیماری‌های غیرواگیر، گرانی مواد غذایی و مشکلات تأمین دارو، بحرانی عمومی و فرسایشی را در حوزه سلامت کشور به وجود آورده است».

به گفتهٔ این پزشک، اکنون بیمارانی که پیش‌تر به‌صورت سرپایی درمان می‌شدند، بیشتر به بیماران بستری تبدیل شده‌اند و این وضعیت علاوه بر این که توانایی فعالیت مؤثر این افراد در محیط کار را کاهش می‌دهد، فشار مضاعفی بر بیمارستان‌ها وارد می‌کند.

نایب‌هاشم تاکید می‌کند که اکنون بیمارستان‌ها در ایران خود با مشکلات متعددی از جمله بحران نقدینگی، بدهی و کمبود تجهیزات و داروهای مورد نیاز اتاق عمل مواجه هستند.

کمبود دارو برای بیماری‌های روانی

رئیس سازمان غذا و دارو همچنین در اظهارات اخیر خود به ویژه به مشکلات تامین و انتقال برخی داروهای اعصاب و روان در ایران اشاره کرد و گفت با وجود این‌که دولت توانسته در چند مرحله مواد اولیه یا داروهای ساخته‌شده را از کشور هند وارد کند، همچنان برای ایجاد مسیر مطمئن و پایدار انتقال برخی از این داروها با محدودیت‌هایی مواجه است.

این مشکل در حالی است که در ماه‌های اخیر، گزارش‌ها حاکی از افزایش بیماری‌های روانی در ایران به دلیل پیامدهای جنگ بوده است. به عنوان نمونه، علیرضا آقایوسفی، رئیس سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره کشور، در گفت‌وگو با خبرگزاری ایلنا اعلام کرد که جامعهٔ ایران فاصلهٔ زیادی با آنچه او «نقطهٔ اضطرار سلامت روان» خواند، ندارد.

کارشناسان معتقدند داروهای اعصاب و روان از جمله داروهایی هستند که باید به‌طور منظم و تحت نظارت پزشک مصرف شوند و کمبود یا اختلال در تأمین آن‌ها می‌تواند پیامدهای جدی به دنبال داشته باشد. به همین دلیل، قطع ناگهانی این داروها ممکن است باعث بروز نشانگان محرومیت، تشدید بیماری، بروز عوارض شدیدی مانند تشنج و افزایش خطر خودکشی شود.

آقای نایب‌هاشم در این زمینه می‌گوید که این وضعیت نه‌تنها سلامت بیمار، بلکه زندگی اطرافیان او را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد و می‌تواند توانایی افراد برای فعالیت‌های شغلی و تحصیلی را کاهش دهد. همچنین، قطع درمان ممکن است باعث افزایش بستری بیماران در بیمارستان‌ها شود.

او با اشاره به گسترش تأمین دارو از مجاری غیررسمی می‌افزاید: «بسیاری از افراد به دلیل مشکلات دسترسی، داروهای خود را از بازارهایی مانند ناصرخسرو تهیه می‌کنند؛ داروهایی که ممکن است تقلبی، تاریخ‌گذشته یا قاچاق باشند و با قیمت‌های بسیار بالا فروخته شوند. این روند سلامت بیماران و جامعه را به‌طور جدی به خطر می‌اندازد».

بازکردن در پنجره جدید

لینک مستقیم

توصیه وزارت بهداشت به کاهش مصرف دارو

در شرایط کنونی ایران، سجاد رضوی معاون درمان وزیر بهداشت خواستار کاهش ۱۰ تا ۱۵ درصدی مصرف دارو در کشور شده است.

همچنین محمدرضا ظفرقندی وزیر بهداشت بر ضرورت کاهش مصرف آنتی بیوتیک‌ها در ایران تاکید کرده و به تازگی در پیامی به مناسبت «هفتهٔ مقاومت میکروبی» هشدار داده که میزان مصرف آنتی‌بیوتیک در کشور بسیار بالاتر از میانگین جهانی است، که به گفتهٔ او، این امر به گسترش مقاومت میکروبی در کشور دامن خواهد زد.

اما اساساً برای کاهش مصرف دارو در کشور، چگونه می‌توان میان مصرف غیرضروری دارو و نیاز واقعی بیماران به درمان تمایز قائل شد؟

آقای نایب هاشم می‌گوید: «واقعیت این است که میزان مصرف دارو در ایران همین حالا نیز به‌شدت کاهش یافته است؛ زیرا شرکت‌های تولیدکننده به دلیل بدهی داروخانه‌ها، از تحویل بسیاری از داروها خودداری می‌کنند و آن‌ها را در انبار نگه می‌دارند. از سوی دیگر، گرانی دارو باعث شده است بسیاری از بیماران پس از دریافت نسخه، به دلیل ناتوانی مالی از خرید دارو صرف‌نظر کنند. بنابراین، می‌توان گفت مصرف دارو حتی به میزان ۱۰ تا ۱۵ درصد نیز کاهش یافته است».

او افزود با این حال، باید میان مصرف بی‌رویه دارو و نیاز واقعی بیماران تفاوت قائل شد: «از یک سو، بسیاری از بیماران به دلیل گرانی و کمبود به داروهای ضروری دسترسی ندارند و از سوی دیگر، برخی داروها به شکل نادرست و بیش از نیاز مصرف می‌شوند».

این پزشک نیز تاکید می‌کند که مصرف خودسرانه و بی‌رویهٔ داروهایی مانند آنتی‌بیوتیک‌ها، کورتون‌ها، مسکن‌ها و آرام‌بخش‌ها، از جمله مشکلات جدی نظام سلامت در ایران است و این روند علاوه بر ایجاد مقاومت میکروبی، می‌تواند عوارض کبدی، کلیوی و گوارشی داشته باشد.

در مجموع، به عقیده برخی مقامات و کارشناسان بهداشت، خوددرمانی، نبود نظارت پزشکی و ضعف فرهنگ‌سازی، در کنار فشارهای اقتصادی، به گسترش مصرف نادرست و غیرضروری دارو دامن زده است.

ضعف در مدیریت تامین دارو

با وجود شرایط کنونی، تمامی بحران سلامت و به ویژه دارو در ایران را نمی‌توان صرفاً به مشکلات واردات یا اقتصادی نسبت داد.

چند روز پیش، محمد هاشمی، سخنگوی سازمان غذا و دارو، گفت که در مواردی دارو در شبکه تأمین موجود است، اما «موانع مالی یا اجرایی» در مسیر توزیع دسترسی مراکز درمانی و داروخانه‌ها را به دارو را دشوار کرده است.

این موانع بیش از هر چیز، یکی از نشانه‌های ضعف در مدیریت بهداشت و درمان کشور است.

این مطلب بخشی از:

اجتماعی | بایگانی | فراتر از خبر

© ۲۰۲۶ تمام حقوق این وب‌سایت، بر اساس مقررات کپی‌رایت، برای رادیو فردا محفوظ است.